

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 24.06.2020
Vår ref. 20/1212-9
663.2/RAEL
Deres ref. 20/1279-

Høring - Rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet

Landsorganisasjonen i Norge (LO) viser til departementets brev av 09.03.20 angående ovennevnte.

Barne- og familiedepartementet har sendt på høring forslag til endringer i rammevilkårene for private tjenesteytere i barnevernet.

LO mener at departementets høringsnotat på en god måte illustrerer hvorfor barnevern ikke er egnet for konkurranse som organisatorisk system. Notatet viser at konkurransen ikke fungerer til det beste for barna, og sikrer ikke rett ramme rundt godt barnevernsfaglig arbeid. Imidlertid følger departementet i for liten grad opp med tiltak som løser utfordringene, særlig på institusjonsområdet.

LO vil påpeke at offentlige og private virksomheter vil ha ulike målsetninger. Et privat kommersielt selskap vil ha som mål å få et størst mulig overskudd, mens offentlig sektor har best mulige tjenester som mål. Offentlige velferdstjenester er komplekse med stort behov for kompetanse og bruk av skjønn, og brukerne er ofte sårbare. Derfor vil det ofte utvikle seg ulike typer av markedssvikt ved private leveranser av velferdstjenester.

Det er viktig at offentlige penger brukes på best mulig måte. Den svært høye egenkapitalavkastningen som kommersielle velferdsselskap har hatt i Norge de siste årene tyder på at det offentlige betaler for mer enn det de får. Alt for ofte ser vi at konkurranseutsetting og anbud fører til dårligere tjenester for brukeren, dårligere lønns- og arbeidsvilkår for de som gjør jobben og dyrere tjenester for det offentlige.

Bruk av private kommersielle aktører i barnevernet er problematisk, og departementet peker selv på flere grunner. Departementet skriver i sitt høringsnotat at det er avdekket risiko for svikt på en lang rekke områder ved bruk av private tjenesteytere både i det kommunale og det statlige barnevernet. Saksforholdene i barnevernet er ofte komplekse. En effektiv konkurranse forutsetter det motsatte; forutsigbarhet, standardisering og full informasjon. Det er asymmetrisk informasjon mellom det offentlige og leverandørene om barnas behov og innhold i tiltakene og tiltakenes kostnader. Det er vanskelig å kunne evaluere tiltakene som velges, blant annet fordi mange forhold spiller sammen og effektene kan gi seg utslag over tid. Det er svak kjøpermakt fordi det offentlige er pålagt føringer i form av tidsfrister, geografisk plassering av tiltak, ønske om kontinuitet mv.

LO vil i dette høringssvaret trekke fram de mest overordnede spørsmålene som høringsnotatet reiser. LO vil for øvrig vise til høringsuttalelser fra medlemsforbundene Fagforbundet og Fellesorganisasjonen (FO) som i sine høringsuttalelser har en mer utfyllende argumentasjon og gjennomgang.

Landsorganisasjonen i Norge

Torggata 12, N-0181 Oslo E-post: lo@lo.no www.lo.no Telefon: +47 23 06 10 00 Organisasjonsnummer: 971 074 337
Kontonr.: 9001 07 00182 Faktura på e-post: 971074337@autoinvoice.no Elektronisk faktura (EHF): 9908:971074337

Lovfesting om bruk av private aktører i kommunalt barnevern

LO støtter lovforslaget om å lovfeste at oppgaver som innebærer myndighetsutøvelse skal utøves av barnevernet selv. LO er kritiske til at det likevel foreslås å lovfeste bruk av bistand fra private aktører. På prinsipielt grunnlag mener vi at utøving av offentlig myndighet ikke kan delegeres til private. Bistand fra private øker risikoen for oversalg av tiltak og tjenester, og kan føre til en uheldig sammenblanding av roller. Dette går ut over barnets beste og rettssikkerheten.

I Regjeringens brev til fylkesmennene og kommunene av 20.10.2017 ("Oktoberbrevet") er det foretatt en rettslig avklaring av barnevernets adgang til å bruke private tjenesteytere. I "Oktoberbrevet" bemerkes det at barnevernloven § 4-3 fjerde og femte ledd åpner for at barneverntjenesten kan engasjere sakkyndige i forbindelse med en undersøkelse av barnets omsorgssituasjon.

Ut over dette inneholder barnevernloven ingen hjemmel som gir kommunene adgang til å delegere eller legge utøvelse av offentlig myndighet til private aktører. Dette er av hensyn til barnas rettsikkerhet og deres behov for tiltak som er tilpasset dem. Brevet har også en god problematisering av vilkår som må være tilstede for at private aktører skal kunne bistå. Disse vilkårene og forbeholdene etterlater i realiteten et svært lite handlingsrom for at kommunene kan la seg bistå av private til oppgaver som inneholder offentlig myndighetsutøvelse.

Vi er bekymret for at lovfesting av at kommunene kan la seg bistå fører til praksisendring i strid med intensjonen i "Oktoberbrevet".

I lovforslaget legges det opp til at det skal være lov å la seg bistå av private, men med en rekke unntak der det fortsatt ikke skal være lov. LO foreslår i stedet at lovforslaget ny § 2-1 første ledd bokstav C heller kan skrives slik: «Kommunen kan **ikke** inngå avtale med private tjenesteytere om bistand ved utførelse av oppgaver og tjenester etter denne loven som innebærer utøvelse av offentlig myndighet uten at det **følger av hjemmel i lov.**» På denne måten gjøres det tydelig at det kun er unntakstilfelle, som for eksempel juridisk bistand, som er tillatt.

LO understreker behovet for en tydelig bestemmelse slik at praksis blir ensartet. I motsatt fall så kan det være en fare for at vi havner tilbake til utgangspunktet som var en uklar praksis der private aktører får stort handlingsrom.

Fosterhjem

Departementet argumenterer godt for hvorfor alle ordinære fosterhjem bør ha sin kontrakt med kommunen alene og vi støtter dette forslaget. Et privat mellomledd mellom fosterhjem og kommunen vil forsterke kommunen sine utfordringer med å oppnå tiltaks- og kostnadskontroll. Det vil også gjøre det vanskeligere å rekruttere og opprettholde kommunale fosterhjem.

Argumentasjonen som gjelder for kommunale fosterhjem vil også i stor grad gjelde for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem. LO vil derfor støtte alternativ 2 som sier at alle spesialiserte fosterhjem skal være er statlige, dvs. at fosterforeldrene har sin avtale med Bufetat og med kommunen, ikke med private tjenesteytere. Tilsvarende bør alle beredskapshjem være statlige eller kommunale.

Institusjonsbarnevernet

LO mener at institusjonsbarnevernet bør være driftet av staten, med supplement fra ideelle aktører med langsiktige samarbeidsavtaler. Stortinget har gjort anmodningsvedtak om å vurdere «hvordan det kan sikres at aktører som mottar offentlige tilskudd for drift av barnevernstjenester, har lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår på linje med det som gjelder i offentlige virksomheter». LO savner oppfølging av dette vedtaket, og departementets framstilling av arbeidsvilkårene er ufullstendig på dette punktet. Det vises til Fafos rapport 2019:05 om «Lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår i offentlig og privat barnevern» som viser at det er betydelige forskjeller i disse vilkårene for ansatte hos offentlige, ideelle og kommersielle leverandører.

Det er også gjort vedtak om at «Stortinget ber regjeringen sikre langsiktige og løpende avtaler med ideelle tilbydere av institusjonsplasser som fører til at andelen ideelle øker til om lag 40 pst. innen 2025, samtidig som den offentlige andelen institusjonsplasser ikke reduseres.». LO etterlyser tydeliggjøring av handlingsrommet til å velge alternativ til konkurranse i samarbeid med ideelle aktører. Det er nødvendig å legge til rette for modeller som kan gi langsiktige samarbeidsrelasjoner mellom det offentlige og ikke-kommersielle aktører. Et aktuelt alternativ er offentlig finansiering gjennom tilskuddsordninger.

Nye og mer omfattende ordninger bør reguleres gjennom lov og forskrift, slik at man kan ivareta Stortingets anmodningsvedtak om lønns, arbeids og pensjonsvilkår og om ideelle i barnevernet.

Med vennlig hilsen
LO Norge

Are Tomasgard
(sign.)

Roger Bjørnstad
(sign.)

Dette brevet er godkjent elektronisk i Landsorganisasjonen i Norge og har derfor ingen signatur.